

Kannanotto Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen hankintaan

Kela on julkaissut 22.8.2024 tiedotteen vaativan lääkinällisen kuntoutuksen hankintaan tulossa olevista muutoksista. Tiedotteessa todetaan seuraavaa ” Terapioiden tulevia hankintoja uudistetaan niin, että nykyisten sopimuskausien jälkeen hankinnassa ei käytetä laatupisteytystä. Tämä tarkoittaa sitä, että enää ei pisteytetä yksittäisten terapeuttien työkokemusta ja lisäkoulutusta tai palveluntuottajan toimitiloja.”

Lasten Fysioterapia ry haluaa jo hankinnan valmisteluvaiheessa kiinnittää Kelan huomion muutamaankin tärkeään asiaan. Yhdistyksen huoli kohdistuu siihen, tullaanko hankinnassa huomioimaan lapsen erityistä asemaa kuntoutuspalveluiden asiakkaina. Kun laatua ei pisteytä niin miten tulevassa hankinnassa tullaan varmistamaan se, että lapset ja nuoret saavat tarvitsemaansa erityisosaamista?

Jos hankintaprosessin aikana ei tule ilmi terapeuttien erityisosaaminen, niin Kela ei pysty palveluohjauksessaan erittelemään palveluntuottajia, joiden osaamisalueena lasten ja nuorten kuntoutus on. Lasten kuntoutus vaatii erityisosaamista, jossa terapeutti tunnistaa lapsen liikkumisen kehitystä ja toimintakykyä edistävät, estävät ja vaarantavat tekijät sekä osaa arvioida niiden vaikutukset kehityksen kulkuun. Tämä erityisosaaminen kehittyy lisäkoulutusten ja kokemuksen kautta, sillä fysioterapeutin peruskoulutus ei anna tähän riittävää erityisosaamista.

Lasten ja nuorten fysioterapian tuotantokustannukset ovat korkeammat runsaasta sidosryhmäyhteistyöstä johtuen. Tästä syystä 100% hintaan perustuva hankintaprosessi voi johtaa siihen, että hankinnan päätteeksi lasten fysioterapian asiantuntijoita ei ole riittävästi tai lainkaan kaikilla alueilla.

Yhdistys pitää tärkeänä, että lapsi saa asuinalueestaan riippumatta asiantuntevaa kuntoutusta, joka huomioi hänen yksilölliset tarpeensa sekä osallistumisen mahdollisuudet eri ympäristöissä. Hankinnassa tulee turvata lasten kuntoutuksen asiantuntijoiden alueellinen kattavuus koko sopimuskauden ajaksi.

Yhdistyksen huoli perustuu vuoden 2018 katastrofiin (jolloin laatu huomioitiin kuitenkin 20% painotuksella), jolloin esimerkiksi eteläisen vakuutuspiirin osalta yli puolet lasten kuntoutusta toteuttavista fysioterapeuteista jäi ilman sopimusta. Tästä seurasi uusi kilpailutus, jossa lasten erityisasema huomioitiin asianmukaisesti.

Lapsi kuntoutujana

Lähipiirin ja terapeutin välinen yhteistyö ja luottamuksen syntyminen on hyvin keskeistä lapsen kuntoutumisen prosessissa. Luottamuksellisen suhteen rakentuminen ottaa oman aikansa, sillä prosessiin osallistuu lapsen lisäksi koko hänen lähipiirinsä. Sipari ym. (2017, 53) tutkimuksen mukaan lähipiiri arvostaa ammattilaisten työkokemusta ja osaamista.

Mikäli sopimuskaudella ei pystytä takaamaan lasten kuntoutuksen asiantuntijoiden riittävyyttä ja terapiasuhteiden jatkuvuutta, on riskinä pitkien, tuloksellisten ja luottamuksellisten terapiasuhteiden katkeaminen ja uuden suhteen aloittaminen. Pahimmassa tapauksessa lapsen kuntoutumisen edistyminen hidastuu, sillä aikaa menee luottamuksen ja yhteistyön rakentamiseen. Tällainen ei ole lapsen tai perheen edun mukaista eikä myöskään kustannustehokasta.

Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä

YK:n lapsen oikeuksien sopimus määrää, että kaikissa julkisen sektorin lapsiin liittyvissä toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Sopimus suosittaa lapsivaikutusten arviointia kaikissa lapsiin vaikuttavissa ja kohdistuvissa päätöksissä, lainvalmistelussa, määrärahojen ja muiden resurssien jaossa sekä näiden prosessien arvioinnissa. Prosesseissa tulisi myös arvioida päätöksen ja sen eri vaihtoehtojen mahdolliset myönteiset ja kielteiset vaikutukset lapsiin.

Myös hankintalain 108 § mukaan sosiaali- ja terveystalouden hankinnassa on otettava huomioon mm. eri käyttäjäryhmien erityistarpeet.

Yhdistys on huolissaan siitä, miten Kela hankintaprosessissaan tulee varmistumaan siitä, että vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta tarvitsevien lasten ja nuorten käytettävissä on riittävästi lasten ja nuorten kuntoutuksen osaajia?

Toivomme, että tulevassa hankinnassa tullaan vähintäänkin keräämään tieto palveluntuottajan suuntautumisesta lasten ja nuorten kuntoutukseen.

Yhteistyössä,

Lasten Fysioterapia ry:n hallitus

Lähteet:

Kela uudistaa vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapioiden hankintaa ja edistää terapioiden saatavuutta.

<https://www.kela.fi/ajankohtaista/kela-uudistaa-vaativan-laakinnallisen-kuntoutuksen-terapioiden-hankintaa-ja-edistaa-terapioiden-saatavuutta>

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista. 2016.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161397#Pdm46111190909680>

Lapsen oikeudet. N.d. Lapsivaikutusten arviointi. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/lapsivaikutusten-arviointi/>

Lastensuojelun keskusliitto. 2020. Lapsivaikutusten arviointi. <https://www.lskl.fi/vaikuttamistyo/lapsivaikutusten-arviointi/>

Sipari, S., Vänskä, N. & Pollari, K. 2017. Lapsen edun toteutuminen kuntoutuksessa. Osallistumista ja toimijuutta vahvistavat hyvät käytännöt. Sosiaali- ja terveystalouden raportteja 5/2017. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/220550>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2010. Lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä. Työväline kunnille lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen sekä palveluiden suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2021a. Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/paatosten-vaikutusten-ennakkoarviointi>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2021b. Lapsivaikutusten arviointi. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/lapsen-oikeudet-lahtokohtana/lapsivaikutusten-arviointi>

YK:n lapsen oikeuksien sopimus. 1991. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>